

ἐπαθε λέπραν) Κρήτ. *Ἦρε με τὸ γαῖμαν* (ἐπὶ ἡμιπληγίας) Κύπρ. || Παροιμ. φρ. *Αἷμα ξερνᾷ καὶ λέει πῶς ἔφαγε κράνα* ἐπὶ τῶν δυστυχούντων καὶ προσποιουμένων εὐτυχίαν) Θράκ. (Σαρεκκλ.) Μεταφ. ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ μοχθεῖν: *Ἐφτυσα αἷμα ὥσπου νὰ τὸν καταφέρω. Θὰ ξεράσῃ αἷμα γιὰ τὰ πληρώσῃ τὸ χρέος. Θὰ κατοικήσῃ αἷμα ὥσπου ν' ἀναφρέσῃ τὰ παιδιὰ του κοιν.* *Ἐσταξε ἡ καρδιά του αἷμα Πελοπν. (Λακων.) *Τὰ λεφτὰ τὰ βγάνω μὲ αἷμα Κεφαλλ.* Δευκ. κ. ἁ. *Ἐδρωσα γαῖμαν Κύπρ. || *Ἄσμ.

Γαῖμα, μάννα, ἔχυνα τὴ νύχτα μοναδέσσα

Πόντ. (Κερασ.) || Ποίημ.

Αἷμα ἰδρωσε τὸ δέσμα | καὶ ὁ φονεὺς τῆς ἀνασαινεῖ

Βαλαωρ. *Ἔργα 3,77 (ἐκδ. Μαρασλή). *Ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης κράσεως ἢ ἐπὶ ψυχικῆς διαθέσεως: *Τὸ μάγουλό του στάζει αἷμα* (εἶναι αἱματώδης, εὐρωστος). *Δὲν ἔχει αἷμα μέσα του* (εἶναι ἀναιμικός καὶ μεταφ. εἶναι χαῖνος, νωθρός, ἀδιάφορος) κοιν. *Δὲν ἔχει αἷμα* (εἶναι δειλός) *Ἡπ. *Τὸ γαῖμαν του ἐν' νερόν* (εἶναι ψυχρός, ἀνόρητος) Κύπρ. *Τὸν τρώει τὸ αἷμα του* (προκαλεῖ καθ' ἑαυτοῦ μέγα τι κακόν) Κεφαλλ. Πελοπν. (Καλάμ.) κ. ἁ. *Τὸν τρώει τὸ αἷμα του* (προαισθάνεται μέγα τι κακόν) Ζακ. Κεφαλλ. *Τὸ αἷμαν ἀτ' *κι πορπατεῖ* (τὸ αἷμά του δὲν κυκλοφορεῖ, εἶναι ἄτονος) Πόντ. || Φρ. *Κρύα αἷματα, παιδιὰ, κρύα αἷματα!* (σύστασις πρὸς φιλονικούντας, νὰ εἶναι ψυχραῖμοι) Πελοπν. (Ὀλυμπ.)

*Ἐπὶ ψυχικῶν παθῶν (α) φόβου: *Ἐκόπηκε-ἔφυγε τὸ αἷμα μου (ἐφοβήθη πολὺ). *Μοῦ *κοιφες τὸ αἷμα* (μὲ κατεπτώσεις, μ' ἐτρόμαξες) κοιν. *Δὲν τοῦ ἔμεινε αἷμα μέσα του* Κεφαλλ. κ. ἁ. *Τὸν πῆγε αἷμα* (κατελήφθη ὑπὸ τρόμου) *Ἡπ. *Τὸν πάει αἷμα Κρήτ.* *Τὸ γαῖμα μ' ἔφυγεν* Πόντ. (β) Ὁργῆς: *Τὸ αἷμα ἀνάβει* (ἡ χρησις καὶ μεταγν., πβ. Θεοκρ. Εἰδύλλ. 20,15 «... καὶ σοβαρόν μ' ἐγέλαξεν, ἐμοὶ δ' ἄφαρ ἔξεσεν αἷμα»). *Μὴ μοῦ ἀνάβῃς τὰ αἷματα!* (μὴ μὲ ἐξοργίζῃς!) *Τὸ αἷμα ἀνεβαίνει-ἔρχεται 'ς τὸ κεφάλι.* *Ἐβρασε τὸ αἷμα μου κοιν. *Βούρκουσι-ἦψι-φούσκουσι τὸν αἷμα μ' Λέσβ.* *Τὸ αἷμα χουχλίζει* (χοχλάζει) Πελοπν. (Μάν.) *Ἐξίνισε τὸ αἷμα του Κρήτ. κ. ἁ. *Ἀνακατωθήκανε τὰ αἱματά του Πελοπν. (Μάν.) κ. ἁ. *Αἷμα στάζει τὸν σπαθί τ'* (εἶναι ὀργίλος, ἄγριος, αὐστηρὸς) Λέσβ. || Φρ. *Ἐγινε ὅλος αἷμα κοιν. *Βράζ' τὸν αἷμα τ' σὰν τοῦ λαγοῦ τ' ψόφιου* (εἰρων.) Στερελλ. (Αἰτωλ.)

(γ) *Ἐπὶ ἔριδος, διαπληκτισμοῦ κττ.: *Πίνω-ρουφῶ-χύνω αἷμα.* *Κολυμπῶ-κυλνέμαι-πλέω-πνίγομαι 'ς τὸ αἷμα ἢ 'ς τὰ αἷματα* (πβ. Εὐριπ. *Ἡλέκτρ. 1172 «νεοφρόνοισιν αἷμασι πεφυρμένοι»). *Βάνω 'ς τὰ αἷματα* (περιπλέκω τινὰ εἰς συμπλοκήν, εἰς ἔριδας). *Μπαίνω 'ς τὰ αἷματα* (περιπλέκομαι εἰς ἔριδας) κοιν. *Στάζει αἷμα* (ἐπὶ τοῦ αἰμοχαροῦς) πολλαχ. *Κολυμπῶ-λούσκομαι 'ς σὰ αἷματα* Πόντ. *Τὸ αἷμα δὲν ἀφίνει νὰ φύγῃ* (κρατεῖ τὸν φονεὲν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ φόνου) Πελοπν. (Καλάμ.) *Τὸν ἐσκότισε τὸ αἷμα* (τὸν ἔφερεν εἰς συσκότισιν φρενῶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ χυθὲν αἷμα) Κεφαλλ. κ. ἁ. || Φρ. *Ἡ πέννα του στάζει αἷμα (ἐπὶ ἀνθρώπου γράφοντος μετὰ δριμύτητος καὶ κατακρίνοντος τοὺς ἄλλους ἢ καὶ τοῦ καλῶς γράφοντος) σύνθηθ. (δ) *Ἐπὶ ἐκδικήσεως: *Παίρνω τὸ αἷμα μου 'πίσω* (ἐκδικουμαι. *Ἀπὸ τοῦ παλαιοτάτου ἐθίμου τῆς ἐκδικήσεως, τῆς τιμωρίας τοῦ φόνου διὰ φόνου τοῦ φονεῶς ἢ συγγενοῦς αὐτοῦ. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,352). *Φωνάζει τὸ αἷμα σύνθηθ.* *Φωνάζει τὸ αἷμα τοῦ σκοτωμένου* (ζητεῖ ἐκδίκησιν) Κεφαλλ. (πβ. Αἰσχύλ. Χοηφ. 400 κέξ. «ἀλλὰ νόμος μὲν φονίας σταγόνας | χυμένας ἐς πέδον ἄλλο προσαιτεῖν | αἷμα' βοᾷ γὰρ λουγὸν Ἐρινύς»). *Ζητῶ τὸ αἷμα* (ἐκδίκησιν) *Ἡπ. *Χρῶσιτ' αἷμα* (ἐπὶ τοῦ φονεῶς ἢ συγγενοῦς αὐτοῦ ὑποκειμένου εἰς ἐκδίκησιν ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ φονευθέντος) Μάν.

*Ἐπὶ παντὸς πολυτίμου, πλείστου ἀξίου πράγματος (διότι τὸ αἷμα εἶναι τι, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἀδύνατος ἡ ζωὴ, ἐντεῦθεν πολυτιμότερον τῷ ἀνθρώπῳ): *Δίνω τὸ αἷμα μου.* *Δίνω τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μου.* *Μοῦ παίρνει-πίνει-ρουφᾷ τὸ αἷμα* (μοῦ ἀφαιρεῖ, ὅ,τι πολυτιμότερον ἔχω) κοιν. (πβ. Σοφοκλ. *Ἡλέκτρ. 785 κέξ. «ξύνοικος ἦν μοι, τοῦμόν ἐκπίνουσ' αἶ | ψυχῆς ἄκρατον αἷμα»). *Δίδω τὸ αἷμα τῆς ψυχῆς μου* Ζάκ. *Ἐναν ἐν' καὶ γαῖμαν ἐν' (ἐπὶ πράγματος μοναδικοῦ καὶ πολυτίμου) Τραπ. κ. ἁ. *Μὴ νομίσης... πῶς σὲ γέλασα, νὰ τὰ χρήματα, δῶσ' μου τὸ αἷμα μου* (τὴν οἰκίαν καὶ τὴν ἄμπελόν μου) ΚΠαλαμ. Τρισεύγ. 36. 2) Πληθ., ἡ ἔμμη-νος ροὴ τῶν γυναικῶν, τὰ ἔμμηνα κοιν.: *Ἐχει-τῆς ἦλθαν τὰ αἱματά της. *Εἶναι 'ς τὰ αἱματά της κοιν.* 3) Φόνος *Ἡπ.(Τζουμέρκ.) Πελοπν.(Καλάβρυτ.) Πόντ.: *Τρία γαίματα ἐποίηκα* (ἔκαμα) Πόντ. *Θὰ μᾶς σκοτώσῃ 'ς ἓνα αἷμα καὶ τοὺς δυὸ Καλάβρυτ.* || *Ἄσμ.

*Ἐξήντα δράκους ἔκαμα ἀπάνω 'ς ἓνα αἷμα

Τζουμέρκ. (πβ. Αἰσχύλ. Χοηφ. 520 κέξ. «τὰ πάντα γὰρ τις ἐκχέας ἀνθ' αἱματός ενός, μάτην ὁ μόχθος» καὶ Εὐριπ. *Ὀρέστ. 284 κέξ. «σὺ μὲν γὰρ ἤνεσας τὰδ', εἰργασταὶ δ' ἐμοὶ | μητρῶον αἷμα»). 4) Γένος, συγγένεια (τὸ αἷμα κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν μεταδίδεται σταθερῶς ἀπὸ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα καὶ ἀνήκει εἰς αὐτοὺς ὡς κτῆμα, ἐντεῦθεν παραμένει ἀναλλοίωτον εἰς τὰ μέλη γένους τινὸς ἢ φυλῆς καὶ διαφέρει τοῦ αἵματος τῶν μελῶν ἄλλου γένους ἢ ἄλλης φυλῆς) κοιν.: *Βασιλικὸ-γαλάζιο-εὐγενικὸ-καθάρειο αἷμα.* *Αὐτὸς εἶναι ἀπὸ βασιλικὸ αἷμα.* *Εἴμαστε ἓνα αἷμα.* *Αὐτὸς εἶναι αἷμα μου* (συγγενῆς μου) κοιν. *Ἀλικο αἷμα Πελοπν (Μεσσ.) *Ξανθὸ αἷμα* Δευκ. *Κρεμέζο αἷμα* (εὐγενές, ἐπιφανές γένος) Καλάμ. *Αἷματα ἀνακατωμένα* (οἰκογένεια, ἐν αἷς ἐγένοντο ἐπιγαμίαι μεταξὺ συγγενῶν παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας ἢ παρὰ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας) Κεφαλλ. κ. ἁ.: *Εἶναι 'ς τὸ αἷμα μας* (συγγενῆς ἡμῶν) Κεφαλλ. *Ἀσ' σὸ αἷμαν ἔμουν ἐν'* (ἐκ τοῦ ἡμετέρου γένους κατάγεται) Κερασ. *Ἀπὸ ψηλὴ γενεὰ καὶ ἀπὸ καθάρειο αἷμα* Κρήτ. κ. ἁ. || Φρ. *Τὸ αἷμα τρανᾷ* (ἡ συγγένεια ἔλκει, γεννᾷ φίλτρον) κοιν. *Ἀπὸ αἷμα εἶναι* (κατάγεται ἐξ ἐπιφανοῦς γένους) σύνθηθ. (πβ. Ὀμ. Ζ 211 «ταύτης τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος εὐχομαι εἶναι»). *Αἷμα ψηλὸ* (ἐπιτήδειος τεχνίτης) Λέσβ. 5) Ὑπὸ τὸν τύπ. αἷμα τοῦ Χριστοῦ Σύμ. καὶ αἷμα τ' Χ'στοῦ *Ἡπ. (Ζαγόρ.) φυτὰ α) Κνήκος ἢ ἱερὰ-κανθα (cnicus benedicta) τῆς τάξεως τῶν συνθέτων (compositae). β) Κενταύριον τὸ λευκόκαυλον (centaurea leucocaulus) τῆς τάξεως τῶν συνθέτων (compositae). Πβ. ἀκάτθιν τοῦ Χριστοῦ (ἐν λ. ἀγκάθι 1 ζ, σταυραγκάθι). 6) Ὑπὸ τὸν τύπ. αἷμα τοῦ δράκου *Ἀθῆν. αἷμα τῶν ἐννεῶν ἀδερφῶν Πελοπν.(Μεσσ.) αἷμα τῶν ἐφτὰ ἀδελφῶν *Ἡπ. Θεσσ. Σύμ. καὶ παρὰ Σομ. αἷμα τῶν δύο ἀδερφῶν, τὸ αἷμα δράκοντος (sanguis draconis), φάρμακον ἐμπειρικό, ὅπερ ἀναμειγνύμενον μετ' ἄλλων τονωτικῶν φαρμάκων εἰς τὰ λεγόμενα *μαντζούνια* χρησιμοποιεῖται ὡς τονωτικὸν τοῦ αἵματος ἐνθ' ἄν.

αἱμάκι τό, ἀμάρτ. αἱμάτσι Εὐβ. (Κονίστρ.)

*Υποκορ. τοῦ οὐσ. αἷμα. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. *πρᾶμα-πραμάκι* κττ.

*Ὀλίγον αἷμα. Συνών. αἱματάκι, αἱμάτι, *αἱμό-πυλλον.

αἱμασιὰ ἡ, πολλαχ. αἱμαδὰ *Ἀνδρ. Τήλ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. αἱμασιὰ.

1) Τοιχίον ἢ ἀντηρὶς συγκρατοῦσα τὸ φυτικὸν χῶμα κατωφεροῦς ἐδάφους ἐνθ' ἄν. Συνών. *πεζούλλα*. 2)

Συνεκδ. ή επίπεδος κατά τας κλιτύς επιφάνεια ή διά τής αντηρίδος επιτυγχανομένη ένθ' άν. Συνών. λακκούλλα, πεζούλλα.

αίμάτακας ό, άμάρτ. 'μάτακας Χάλκ. 'μάτ-τακας Κώς Μεγίστ. 'μάντακας Θράκ. (Αίν.) 'Ικαρ. 'μάδακας Κρήτ. Νάξ. (Βόθρ. 'Εγκαρ. Φιλότ. κ. ά.) 'μάντικας Χίος

'Εκ του ούσ. αίματās και τής παραγωγικής καταλ. -ακας.

1) Κρότων, κυνορραίστης προσβάλλων ιδίε τὰ βοσκήματα Θράκ. (Αίν.) 'Ικαρ. Κρήτ. Κώς Νάξ. (Βόθρ. Φιλότ.) Χάλκ. Χίος: Φρ. "Ε, ποῦ νὰ σὲ φά' ό 'μάντακας! (άρὰ) 'Ικαρ. || 'Άσμ.

Σάν 'μάτ-τακας έμπήγεςαι νὰ γαιματοβυζάσης, μὰ θὰ φουσκώσης γλήγορες και ξαφνικά θὰ σκάσης Κώς

Νὰ τρίβγεςαι, νὰ ξύνεσαι, νὰ πέφτουν οί 'ματ-τάκοι αυτόθ. Συνών. κοπρομάτακας, ξερομάτακας, πνιγάρης, πνιγομάτακας, τσιμπούρι, χοιρομάτακας. β) Είδος μύρμηκος Νάξ. ('Εγκαρ.) 2) Μεταφ. ό κοντού αναστήματος Νάξ.: Έντό τό παιδί είναι μάδακας.

3) 'Επί ανθρώπου, δυσκίνητος, βραδύς, νωθρός, άχρηστος Μεγίστ.

'Η λ. και ώς έπών. υπό τόν τύπ. Μάδακας Κρήτ. Μάντικας Χίος.

αίματάκι τό, κοιν. γαιματάτσι Μεγίστ. αίματοάκι Νάξ. ('Απύρανθ.) αίματοάιν Χίος (Καρδάμ.)

'Υποκορ. του ούσ. αίμα.

'Ολίγον αίμα κυριολεκτικώς ή θωπευτικώς και καθόλου αίμα ένθ' άν.: Φρ. Αίματοάκι νὰ φτύσης σὰ δέ μου 'φταιες! 'Απύρανθ. 'Εκόπην τό αίματοάιν του (έτρώμαξε) Καρδάμ. Συνών. ιδ. έν λ. αίμάκι.

***αίματάρης** επίθ. Θηλ. αίματοραϊά 'Ιων. (Κρήν.)

'Εκ του ούσ. αίμα. Παρά Βλάχ. αίματσάρης.

'Η έχουσα πολύ αίμα, επί γυναικός, τής όποιας ή έμνηνος ροή είναι άφθονωτέρα.

αίματās ό, άμάρτ. γαιματās Κύπρ.

'Εκ του ούσ. αίμα.

Δοθιήν μέγας αίματώδης: Τοῦτοι οὔλοι έν' γαιματās.

αίματεκχυσία ή, άμάρτ. αίματοξυσία Πόντ. (Τραπ.) 'ματουξιά Λέσβ. ('Αγιάσ. Μυτιλ.)

Τό μεταγν. ούσ. αίματεκχυσία.

1) Χύσις αίματος Πόντ. (Τραπ.). Συνών. αίματοχυσία. 2) Αίμορραγία Λέσβ. ('Αγιάσ. Μυτιλ.)

αίμάτι τό, άμάρτ. γαιμάτι 'Απουλ. γαιμάτσι 'Απουλ.

'Εκ του άρχ. ούσ. αίμάτιον.

'Ολίγον αίμα. Συνών. αίμάκι, αίματάκι.

***αίματία** ή, 'ματία Τσακων.

'Εκ του ούσ. αίμα.

Πληγή, τραῦμα.

αίματιζά ή, άμάρτ. αίμαθιά Θήρ. ναιματιά Τήλ. άματιά Κρήτ. Λέσβ. Πελοπν. ('Αρκαδ.) άμαθιά Κρήτ. άμακιά Λέσβ. όματιά Κρήτ. Πελοπν. (Αίγ. 'Αρκαδ. Βούρ-

βουρ. Καλάβρυτ. Λάστ. Οίν. 'Ολυμπ.) νοματιά Πελοπν. (Λακων.) όμαθιά Κρήτ. όματιέ Δ.Κρήτ. 'ματία Εϋβ. (Κονίστρ. Κύμ. 'Οξύλιθ.) Σκῦρ. 'ματιά 'Ανδρ. Εϋβ. (Κάρυστ.) Κύνθν. Μύκ. Πάρ. Σάμ. Στερελλ. (Αίτωλ. 'Αρτοτ. Λιδορ.) Πελοπν. (Μάν.) 'ματιή Μακεδ. (Βελβ.) αίμασιζά Σέριφ.

'Εκ του μεταγν. ούσ. αίματία. Πβ. Πολυδ. 6,56 «μίμαρκις δέ κοιλία και έντερα μετά αίματος έσκευασμένα... έστι δέ ή καλουμένη αίματία». Πβ. και 'Ησύχ. «αίματία' άλλαντία» και Μ. Έτυμολ. 35,5 «αίμάτια' άλλάντια». 'Ιδ. Γ'Χατζιδ. έν 'Επιστ. 'Επετ. Πανεπ. 14 (1917/8) 20. 'Ο τύπ. όματιζά κατ' επίδρασιν του όμα παρὰ τό αίμα.

1) Είδος άλλάντος έκ του παχέος έντέρου του χοίρου, τό όποιον πληροῦται είτε όρύζης είτε χόνδρου είτε τραχανά είτε έντοσθίων μετά ποικίλων καρυκευμάτων, ένιαχού δέ και μετά αίματος, τό όποιον κατά τήν σφαγήν του χοίρου λαμβάνεται έντός άγγείου, και έξ έντέρου άλλων ζώων ένθ' άν. β) Τό έντερον αυτό καθ' αυτό τό χρησιμεῖον πρὸς κατασκευήν του άνωτέρω έδέσματος ένθ' άν. γ) Καθόλου τὰ έντερα τὰ προωρισμένα πρὸς παρασκευήν άλλάντων Τήλ. 2) 'Ο στόμαχος του σφαγίου μετά τών έντοσθίων Πελοπν. (Αίγ. Καλάβρυτ.) 3) Σκωπτικώς ό στόμαχος και ό πεπτικός σωλήν καθόλου Εϋβ. (Κάρυστ.): Τί θέλει νὰ φάη αυτός γιά νὰ γεμίσουνε οί 'ματιές του! (έπί μεγαλοσώμου).

αίματίτικος επίθ. άμάρτ. 'ματοίτικος 'Ανδρ. Χίος

'Εκ του μεταγν. ούσ. αίματίτης.

Αίματοχρους, επί είδους πορτοκαλίων, τών όποιών αί ίνες είναι έρυθραί ώσει αίματίτιδες φλέβες 'Ανδρ. Συνεκδ. και τό δένδρον: 'Ματοίτικη πορτοκαλιά Χίος

αίματοαραχνιάσμενος επίθ. άμάρτ. 'ματοαραχνιασμένος 'Ιων. (Κρήν.)

'Εκ του ούσ. αίμα και του άραχνιασμένος μετοχ. του ρ. άραχνιάζω.

'Ο αίματωμένος και άραχνιασμένος: 'Άσμ.

Νὰ βγάλη τό κλειδάκι του τό 'ματοσχωριασμένο ν' άνοίξη τό σεντούκι του τό 'ματοαραχνιασμένο.

αίματοβούτηχτος επίθ. πολλαχ.

'Εκ του ούσ. αίμα και του επίθ. βουτηχτός.

'Ο βουτημένος εις τό αίμα. Συνών. ιδ. έν λ. αίματόβρεχτος.

αίματόβρεχτος επίθ. 'ματόβρεχτος ΓΔροσίν. 'Αγροτ. 'Επιστ. 157.

'Εκ του ούσ. αίμα και του επίθ. βρεχτός.

'Ο βρεγμένος με αίμα, αίμόρραντος: 'Άσμ.

Σάν ένοιωσ' ό ζηλειάρης ό φονεάς πώς ήταν πλξά ματόβρεχτο κουφάρι | ... έτρεξ' ένθῦς...

Συνών. αίματοβούτηχτος, αίματοκυλισμένος (ιδ. αίματοκυλῶ), συναίματος.

αίματοβυζαίνω άμάρτ. γαιματοβυζαίνω Κώς

'Εκ του ούσ. αίμα και του ρ. βυζαίνω.

Βυζαίνω, ροφῶ αίμα: 'Άσμ.

Σάν μάτ-τακας έμπήγεςαι νὰ γαιματοβυζάσης, μὰ θὰ φουσκώσης γλήγορες και ξαφνικά θὰ σκάσης.

